

COOPERAREA TRANSFRONTALIERĂ DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA: PROBLEME ȘI PERSPECTIVE*

MIHAI ROȘCOVAN

O componentă importantă a strategiei de integrare a continentului european o constituie în prezent intensificarea cooperării transfrontaliere, întărirea conceptelor de regionalizare și autonomie locală. Euroregiunea, fiind o formă instituțională de cooperare transfrontalieră, constituie un model eficient pentru rezolvarea problemelor de dezvoltare social-economică a zonelor frontaliere ale țărilor limitrofe. Aceasta se explică prin faptul că între regiunile de frontieră ale țărilor limitrofe există legături tradiționale stabilite de veacuri, problemele cu care se confruntă sunt în mare parte omogene, iar rezolvarea lor nu se poate face exclusiv pe teritoriul statelor naționale. Cooperarea transfrontalieră favorizează creșterea economică și a standardelor de viață în zona de frontieră, stimulează comerțul liber, schimbul de investiții, facilitează integrarea regiunii în rețeaua europeană de comunicații. Cooperarea transfrontalieră este privită ca o premisă de integrare europeană și de stabilire a relațiilor mai bune dintre statele vecine. Ea este și un mecanism de reducere a provocărilor și a șocurilor noilor linii de separare dintre Uniunea Europeană largită și statele necandidate, precum și un mecanism de armonizare a priorităților politice interne cu standardele securității internaționale și regionale.

Republica Moldova și România au constituit trei euroregiuni — „Dunărea de Jos“ (județul Cahul din Republica Moldova, județele Galați, Tulcea și Brăila din România, regiunea Odesa din Ucraina), „Prutul de Sus“ (județele Edineț și Bălți din Republica Moldova, județele Suceava, Botoșani din România, regiunea Cernăuți din Ucraina), precum și Euroregiunea românească „Siret-Prut-Nistru“ (județele Lăpușna, Orhei, Ungheni, Soroca și Chișinău din Republica Moldova și județele Iași și Vaslui din România). Astfel, peste 70% din teritoriul și 60% din populația Republicii Moldova fac parte din cadrul regional de cooperare moldo-română. În contextul realizării obiectivului de integrare în Uniunea Europeană, pentru Republica Moldova intensificarea cooperării transfrontaliere cu România este benefică și necesară. Investitorii din România practic nu au participat la procesul de privatizare din Republica Moldova.

* Intervenție în cadrul seminarului internațional „România și Republica Moldova în contextul integrării euro-atlantice“, organizat de Institutul de Științe Politice și Relații Internaționale al Academiei Române în zilele de 11 și 12 iunie 2004.

Deși sunt binecunoscute beneficiile cooperării transfrontaliere, inițiativele cooperării transfrontaliere au fost, în realitate, sporadice și s-au limitat mai mult la inițiative individuale și locale decât la politici consistente. După 5 ani de activitate a euroregiunilor, putem constata că evoluțiile cooperării transfrontaliere rămân modeste. Cooperarea transfrontalieră efectivă a fost permanent blocată de lipsa unei voințe politice. Astfel, ideea creării unei filiale a Universității din Galați la Cahul este subminată în mod conștient prin acțiunile guvernului de la Chișinău. Cu toate că România este dispusă să ofere o finanțare de 35 000 euro pe lună, partea moldovenească respinge această ofertă. Astfel sute de studenți din sudul republicii sunt privați de posibilitatea de a face studiile acasă. Câteva proiecte realizate în comun nu au intensificat schimburile comerciale dintre Republica Moldova și România. Volumul comerțului din cadrul euroregiunilor este neînsemnat, doar câteva zeci de mii de dolari pe an.

Un factor de ordin politic ce blochează cooperarea transfrontalieră rezidă în constrângerile legale și instituționale, condiționate, în primul rând, de gradul diferit de integrare europeană a Republicii Moldova, României și Ucrainei. Problemele de ordin politic existente între statele partenere n-au permis semnarea unor acorduri interstatale cu privire la lărgirea substanțială a competențelor autorităților locale în ce privește activitatea euroregiunilor. Regimul circulației mărfurilor, capitalurilor și forței de muncă în euroregiuni nu se deosebește, cu mici excepții, de cadrul general existent. De asemenea, în toate țările participante la euroregiuni, acțiunile autorităților publice locale de promovare a intereselor peste hotare nu sunt reglementate prin prevederi legale. Lipsesc mecanismele de coordonare a cooperării dintre guvernele locale, precum și norme comune de administrare, finanțare și monitorizare a proiectelor de cooperare transfrontalieră.

Revenirea la structura teritorial-administrativă sovietică în Republica Moldova a îngreunat procesul de coordonare și de luare a deciziilor în cadrul euroregiunilor. De exemplu, euroregiunea „Siret-Prut-Nistru“, constituită în 2002 de către 2 județe din România și 5 județe din Republica Moldova, până în prezent nu-și găsește o formă instituțională eficientă de coordonare pentru că partea moldovenească este reprezentată acum de 18 administrații locale. Structurile administrativ-teritoriale moldovenești constituite recent sunt incomparabil mai mici față de partenerii în euroregiune. Insuficiența resurselor financiare de la bugetele locale pentru finanțarea activităților de cooperare, lipsa de acces la sursele financiare externe constituie, de asemenea, impedimente în dezvoltarea cooperării transfrontaliere.

Totodată, evaluarea potențialului economic și social al euroregiunilor identifică numeroase oportunități de cooperare transfrontalieră din diverse domenii, care vor accelera integrarea economică dintre Republica Moldova și România și vor impulsiona dezvoltarea economică a ambelor părți. Republica Moldova, fiind situată într-o zonă de tranzit al fluxurilor est-vest, ar putea să aibă beneficii importante. Dar acest lucru nu se întâmplă din cauza stării proaste a infrastructurii rutiere, precum și a problemei transnistrene.

Una din prioritățile cooperării transfrontaliere trebuie să fie dezvoltarea infrastructurii de transport, precum și a infrastructurii de frontieră. O altă prioritate a

cooperării transfrontaliere este dezvoltarea *business-ului mic și mijlociu*, a întreprinderilor mixte și a schimbului în regiunile frontaliere. Aceasta ar contribui la dinamizarea creșterii economice și ar ajuta la rezolvarea acutelor probleme sociale. Există și alte oportunități dintre care vom menționa: (1) coordonarea eforturilor comune privind aprovizionarea cu apă potabilă și gaze naturale a zonelor limitrofe, (2) cooperarea dintre camerele de comerț și industrie pentru promovarea în comun a produselor pe piețele din est și vest, (3) constituirea unor structuri comune privind certificarea mărfurilor, dezvoltarea piețelor de desfacere a produselor, ocuparea forței de muncă, valorificarea și dezvoltarea potențialului economic existent; (4) realizarea unor noi puncte de trecere a frontierei și modernizarea celor existente, (6) dezvoltarea și promovarea comună a turismului și a traficului turistic, (7) coordonarea programelor de protecție a mediului, realizarea în comun a proiectelor și monitorizarea în comun a factorilor de poluare din regiuni.

Valorificarea acestor oportunități poate fi realizată prin programul PHARE-TACIS de bună vecinătate dintre România și Republica Moldova pentru anii 2004–2006, care se elaborează în prezent. Strategia de dezvoltare a acestui document este intensificarea cooperării socio-economice și crearea în regiune a oportunităților pentru angajarea forței de muncă, creșterea coeziunii sociale, dezvoltarea zonelor rurale. Obiectivele strategice ale programului sunt: (1) intensificarea cooperării economice și sociale în regiune și (2) îmbunătățirea nivelului de integrare a infrastructurii transfrontaliere. Drept priorități pentru proiectele ce urmează a fi realizate în cadrul acestui program se consideră: (a) dezvoltarea socio-economică și (b) acțiunile de la om la om. Acest program urmează să demareze în toamnă.

Este important de menționat că în cadrul acestui program vor fi eligibile proiectele realizate de către autoritățile publice locale și organizațiile neguvernamentale din întreg teritoriul Republicii Moldova. De asemenea, se prevede ca acest program să finanțeze nu numai proiecte de tip *soft*, dar și cele de tip *hard*. Trebuie să fim pragmatici și să recunoaștem că a trecut timpul podurilor de flori și trebuie să construim poduri de beton.

Este evident că integrarea Republicii Moldova în spațiul european nu poate fi realizată decât prin și cu România. Iar cooperarea transfrontalieră poate da acestui proces concretețe și substanță. Valorificarea oportunităților cooperării transfrontaliere va favoriza atât dezvoltarea socială și economică regională cât și apropierea dintre cele două state românești.